

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-1-29>**Ірина ВАСИЛЕНКО,**

orcid.org/0000-0001-8327-5613

аспірантка кафедри освіти дорослих
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(Київ, Україна) irene.vasylenko@gmail.com**Катерина БАЛАБАН,**

orcid.org/0000-0002-8974-4801

студентка III курсу
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»
(Київ, Україна) k.balaban@ugi.edu.ua

ГРА ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

В статті розглядається вплив ігрового методу на вивчення іноземної мови. Проаналізовано думку вітчизняних вчених щодо поняття і значення гри в процесі вивчення іноземної мови, особливо на початковому етапі. Висвітлено ставлення різних науковців та дослідників до ігрового аспекту при вивченні іноземної мови. Визначено, що правильно організована гра підвищує рівень засвоєння мови, а також урізноманітнює та робить цікавішим навчальний процес. Досліджено вплив ігрового методу на вивчення іноземної мови серед студентів та викладачів Українського гуманітарного інституту, а також серед вивчаючих мову різних вікових категорій шляхом усного опитування та анкетування. Встановлено, що сучасний світ потребує знань іноземної мови майже що не в кожній сфері життя, тому якісне та довгострокове вивчення мови зараз дуже актуальне і водночас непросте завдання. За допомогою анкетування ми встановили, що 92,5% студентів вважають, що вивчення іноземної мови за допомогою ігор є важливим аспектом, 2,5% зазначають, що ця методика не потрібна при вивченні іноземної мови, і 5% студентів нейтрально ставляться до вивчення іноземної мови за допомогою ігор. За результатами усного опитування різних вікових категорій щодо більш вужчого впливу ігрового методу на вивчення іноземної мови, ми виявили, що не усі вікові категорії віддають перевагу ігровому аспекту, а більше схильються до отримання якісних знань, чергуючи різноманітні методи, а не використовуючи лише один. Запропоновані практичні поради, а саме використання різноманітних ігрових матеріалів при вивченні іноземної мови та врахування індивідуальних особливостей кожного учня, студента при підбиранні ігрових методів. Представлено низку ігрових методів, які використовуються при вивченні мови. Встановлено, що найбільш використовувані та ефективні ігрові методи – гра-дискусія та гра-ситуація, інші ігрові методи також застосовуються, але не мають такого ефективного впливу. Зроблено висновок про те, що ігровий метод вивчення іноземної мови є важливим та необхідним аспектом на початковому етапі вивчення іноземної мови.

Ключові слова: ігровий метод, гра, вивчення іноземної мови, класифікація ігрових методів.

Iryna VASYLENKO,

orcid.org/0000-0001-8327-5613

Postgraduate Student at the Department of Adult Education
National Pedagogical Dragomanov University
(Kyiv, Ukraine) irene.vasylenko@gmail.com**Kateryna BALABAN,**

orcid.org/0000-0002-8974-4801

Third-year Student
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
(Kyiv, Ukraine) k.balaban@ugi.edu.ua

GAME AS AN IMPORTANT ASPECT OF LEARNING FOREIGN LANGUAGE AT THE INITIAL STAGE

The article considers the influence of the game method on learning a foreign language. The opinion of scientists on the concept and significance of the game in the process of learning a foreign language, especially at the initial stage, is analyzed. The attitude of various scientists and researchers to the game aspect in learning a foreign language is

highlighted. It is determined that a properly organized game increases the level of language acquisition, as well as diversifies and makes the learning process more interesting. The influence of the game method on the study of a foreign language among students and teachers of the Ukrainian Institute of Arts and Sciences, as well as among language learners of different age categories through oral interviews and questionnaires has been studied. It is established that the modern world requires knowledge of a foreign language in almost every sphere of life, so high-quality and long-term language learning is a very important and at the same time difficult task. We found that 92.5% of students believe that learning a foreign language through games is an important aspect, 2.5% say that this technique is not needed during learning a foreign language, and 5% of students are neutral in learning a foreign languages through games. According to the results of an oral survey of different age categories on the narrower influence of the game method on learning a foreign language, we found that not all age categories prefer the game aspect, but are more inclined to acquire quality knowledge, alternating different methods rather than using only one. Practical advice is offered, namely the use of various game materials in learning a foreign language and taking into account the individual characteristics of each student in the selection of game methods. A number of game methods used in language learning are presented. It is established that the most used and effective game methods are game-discussion and game-situation. Other game methods are also used, but do not have such an effective influence. It is concluded that the game method of learning a foreign language is an important and necessary aspect at the initial stage of learning a foreign language.

Key words: game method, game, learning a foreign language, classification of game methods.

Постановка проблеми. Мова завжди була основним засобом комунікації в суспільстві. Не виникає сумнівів, що вона необхідна для спілкування та передачі інформації. Сучасний світ потребує знань іноземних мов у будь-якій сфері. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій знання іноземної мови стало нагальною потребою кожного. Це не лише корисна навичка, а обов'язковий атрибут кожної успішної людини. Науковці стверджують, що в ранньому віці діти краще засвоюють іноземну мову, ніж дорослі. Однак постає проблематика вивчення мови в дорослому віці з початкового рівня. В сучасній педагогіці існує багато методів викладання та вивчення іноземної мови, але виникає питання того, яка саме методика допоможе ефективно вивчити іноземну мову залишається відкритим. Вважається, що саме за допомогою гри будь-який матеріал засвоюється краще і швидше, що стосується і вивчення іноземних мов. Відтак, пропонуємо дослідження на тему гри, як методу вивчення іноземної мови на початковому етапі, яке допоможе знайти відповідь на питання, чому саме цей метод вивчення мови є найефективнішим.

Аналіз досліджень. Дослідженням теми вивчення нових іноземних слів за допомогою ігор займалися багато вчених. Наприклад, дослідниця О. Чернякова зазначає, що метод вивчення іноземної мови за допомогою ігор дуже важливий і ефективний, адже це підвищує мотивацію учнів. Вона вважає, що ігри викликають інтерес викладачів своєю розважальністю, можливістю використання як засобу емоційної розрядки, з метою тренування, для контролю знань та навичок (Чернякова, 2014). Але, дослідники в галузі психології уточнюють, що гра, при надмірному її застосуванні, швидко стає неефективною і не дає жодних

результатів, тому що на постійній основі вимагає від учнів повної активізації фізичних, розумових та пізнавальних процесів. Педагоги О. Савченко, І. Школьна та психологи Л. Артемова, Д. Ельконін дійшли до висновку, що гра безрезультатна, якщо застосовується епізодично. Однак психологи називають гру «вагомим заняттям», тому що це надзвичайно важливий і невід'ємний аспект у вивченні іноземної мови: під час гри дитина формується як свідомо особистість, а гра її формує і розвиває. Водночас, дослідниця О. Чернякова підкреслює, що ігри не можуть замінити традиційних методів викладання, вони лиш доповнюють процес вивчення і роблять його цікавішим (Чернякова, 2014). Отже, аналіз наукової літератури за темою гри як методу вивчення іноземної мови на початковому етапі показав, що ця тема недостатньо досліджена у працях вітчизняних авторів, тому потребує глибшого опрацювання.

Ігровий метод займає важливе місце у вивченні іноземної мови. Цей метод застосовується для кращого сприймання, засвоєння та закріплення матеріалу. Науковці цей метод описують як той, що допомагає в корекції мовлення. Гра – це важливий метод навчання, який не можна відділяти від процесу навчання, тому що він допомагає краще закріпити вивчений матеріал. Дослідник Б. Ананьєв зазначає: «правильно організоване навчання у вигляді ігрової діяльності не тільки забезпечує засвоєння знань та навичок, але й удосконалює нервову систему» (Сайко, 2017). Також не можна не зазначити, що гра позитивно позначається на розумовому, сенсорному, фізичному розвитку. При вивченні іноземної мови варто звернути увагу на правильний підбір матеріалу і його співставлення з ігровою частиною, враховуючи безпосередньо індивідуальні особливості початківця. Дослідження В.І. Сельвестрова пока-

зують, що у людей з недорозвиненим мовленням або мисленням гра сприяє їх активізації. У вітчизняній педагогіці існують цілі класифікації ігор для покращення засвоєння вивчення мови. Це можуть бути ігри у вигляді карток, наявних прикладів: іграшок, предметів тощо. О.П. Усова, радянська вчена в галузі педагогіки, у своїх дослідженнях зазначила, що метод гри підвищує рівень засвоєння іноземної мови, урізноманітнює навчальний процес, роблячи його цікавим і простішим для засвоєння (Сайко, 2017). Метод ігор застосовують при вивченні граматичних конструкцій, для їх кращого запам'ятовування, для розвитку правильного мовлення. Дослідниця А.К. Бондаренко зазначає, що словесні ігри, направлені на вивчення теоретичного матеріалу, при вивченні слів, граматичних конструкцій, розвивають інтелектуальні здібності особистості та розумову діяльність (Сайко, 2017). Тому, **метою** статті є визначення рівня впливу ігрового методу на засвоєння іноземної мови на початковому етапі.

Виклад основних матеріалів дослідження.

Вивчення іноземної мови за допомогою ігрової форми є надзвичайно актуальним не тільки на початковому етапі, але й для тих, хто на постійній основі вивчає мову. При застосуванні ігрової методики активуються сенсорні, фізичні, розумові та емоційні функції особистості. Анкетування показало, що ігровий метод є дуже важливим і невід'ємним для студентів при вивченні іноземної мови, оскільки за допомогою цього новий матеріал, а саме слова та граматичні конструкції, запам'ятовуються краще. Існують різноманітні ігрові методи, які використовуються у навчанні. Нижче представлений перелік ігрових методів, та визначено, які найбільш допомагають у вивченні іноземної мови, і які найменш використовуються при її вивченні:

- *Гра-дискусія.* Даний ігровий метод має на меті обговорення спірних питань, вимагає участі усієї групи. Цей метод сприяє активізації розумового процесу, вмінню висловлювати свою думку;

- *Гра-ситуація.* Цей ігровий метод представляє проблемну ситуацію, яка активізує емоційно-психологічний стан і спонукає всю групу дорослих чи підлітків до спільної діяльності;

- *Ігрові вправи.* До цього ігрового методу належать різноманітні ігри, спрямовані на інтелектуальний розвиток в процесі вивчення іноземної мови чи інших спеціальностей: ребуси, кросворди, вікторини. Цей метод найкраще допомагає закріпити отримані знання і його зазвичай застосовують в домашніх чи класних завданнях;

- *Рольова гра.* Цей ігровий метод характеризується тим, що студенти, дорослі чи діти пере-

лаштовуються на конкретні ролі. Даний метод допомагає також подолати бар'єри спілкування та посилює інтелектуальну та творчу діяльність.

- *Асоціації.* Даний ігровий метод як і вище представлений активує творчу та розумову діяльність. Направлений на колективну діяльність. Шляхом асоціацій, кожен учасник, студент, учень придумує власну асоціацію до слова чи фрази (Венгер, 2008).

Описані вище ігрові методи застосовують зазвичай на різноманітних заходах, в процесі становлення особистості як лідера. Загалом, такі методи направлені на професійний розвиток, але їх застосовують також при вивченні іноземної мови. Більше того, ці методи є необхідними не лише в процесі становлення особистості, але й при вивченні мови, так як розвивають мовленнєві та інтелектуальні здібності. Застосовуючи дані методи, людина, яка активно вивчає іноземну мову, може таким чином її практикувати та ще більше запам'ятовувати.

Студенти Українського гуманітарного інституту, зокрема кафедри романо-германської філології, мають справу з вивченням іноземної мови практично кожен день. І є велика необхідність у використанні ігрових методів задля більш ефективного вивчення мови. Тому, серед вище запропонованих ігрових методів, ми виокремили саме ті, які найчастіше використовуються студентами при вивченні іноземної мови. Найчастіше викладачі в процесі викладання використовують метод гри-дискусії, гри-ситуації. Кожен студент застосовує на практиці вивчені слова або фрази конкретної тематики, демонструючи при цьому також свої інтелектуальні, розумові та творчі здібності. Звичайно, інші ігрові методи також застосовуються, але, аналізуючи вплив та результати вищеописаних методів на засвоєння вивченого матеріалу, ми встановили, що саме ці два методи найкраще допомагають засвоїти матеріал.

Однак, слід зазначити, що не всі викладачі підтримують ігровий метод вивчення іноземної мови. Згідно анкетування, більшість викладачів у процесі викладання не використовують ігровий матеріал, що, очевидно, відображається на середній або низькій успішності студентів. Ігровий аспект позитивно впливає на засвоєння нового матеріалу, оскільки легко і якісно запам'ятовується при використанні ігрових методів (карток, предметів, асоціацій тощо). Проблема покращення вивчення іноземної мови за допомогою ігрового методу можна вирішити, зазначивши головною умовою проведення уроків з вивчення іноземної мови на початковому етапі наявність у викладача різнома-

нітних ігрових методів, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня, студента. Якщо кожен викладач буде викладати іноземну мову за допомогою ігрових методів, то не лише люди з початковим рівнем знання мови, але й ті, хто протягом довгого періоду вивчають іноземну мову, будуть краще засвоювати вивчений матеріал. Було сформовано також наступні поради: використовувати різноманітні ігрові методики в процесі вивчення мови та враховувати особливість кожного учня/студента при вивченні іноземної мови за допомогою ігрового аспекту.

Отже, ігровий метод спрощує, урізноманітнює і робить процес вивчення іноземної мови цікавішим, результативнішим і перспективнішим. Якщо кожен викладач буде впроваджувати в процес викладання мови ігровий аспект, то ті, хто тільки починають вчити іноземну мову, зможуть вивчити її набагато швидше і результативніше, ніж просто вивчаючи теорію.

Для визначення рівня впливу ігрового методу на вивчення іноземної мови, студентам було запропоновано опитування, у якому вони оцінювали значимість ігрового аспекту у вивченні мови. В опитуванні взяло участь 40 осіб. В результаті дослідження було визначено, що 92,5% студентів віддають перевагу вивченню іноземної мови за допомогою ігрового аспекту та вважають його важливим і потрібним в процесі навчання; 2,5% студентів зазначають, що ігровий аспект не відіграє важливої ролі і не потрібен при вивченні іноземної мови і 5% студентів дотрималися нейтралітету в даному питанні, вважаючи, що немає різниці у вивченні іноземної мови за допомогою ігор чи без, рис. 1.

Однак, з результатів даного опитування ми побачили загалом позитивне ставлення саме студентів до даного методу вивчення іноземної мови. Тому, для більш широкого аналізу впливу ігрового методу на вивчення іноземної мови було запропоновано опитування для викладачів Українського гуманітарного інституту та учнів загальноосвітніх шкіл, у якому вони детальніше мали змогу висловити негативні сторони застосування ігрового методу при вивченні мови. Багато викладачів вважають ігровий метод достатньо ефективним, але не усі його застосовують на практиці. Опитування для викладачів пройшли 8 осіб, після чого були сформовані результати впливу ігрового аспекту на вивчення іноземної мови. Так, викладачі Українського гуманітарного інституту виділили негативні моменти застосування такого методу при вивченні мови. В даному опитуванні викладачі неодноразово зазначали, що ігровий метод порушує дисципліну, формує несерйозне ставлення до предмета, відволікає увагу студентів. Такому викладачу, який звик до ігрової форми взаємодії зі студентами буде важко дисциплінувати, стримувати аудиторію та керувати процесом. Але все ж менша частина викладачів відстоюють позицію, що немає нічого негативного в ігровому аспекті і зауважують, що гра завжди цікава та ефективна, якщо правильно сформулювати мету. Такі результати очевидно сформовані на основі власного досвіду викладання та використання на практиці ігрового аспекту у вивченні іноземної мови.

Учні ж загальноосвітніх шкіл, шляхом усного опитування визначили загалом позитивне ставлення до ігрового методу. Загалом, учнів влаштовує така ігрова атмосфера при вивченні іноземної

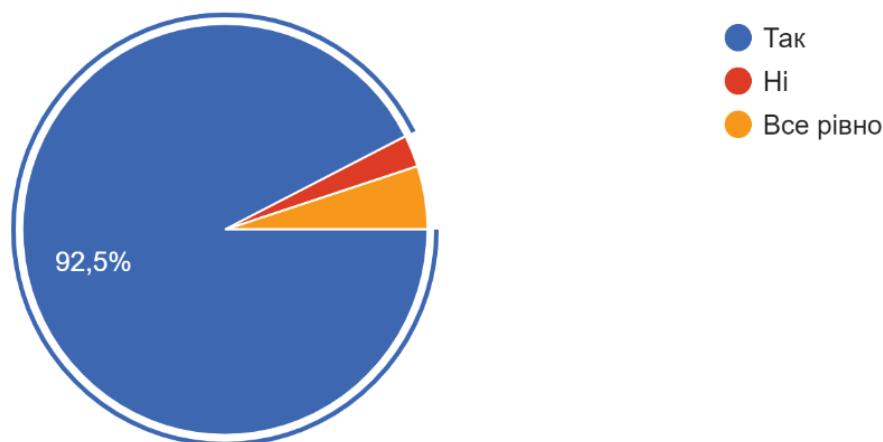

Рисунок 1. Результати опитування студентів щодо важливості ігрового аспекту при вивченні іноземної мови

мови, негативних моментів вони не бачать в цьому. Для більш вужчого значення ігрового методу при вивченні іноземної мови, ми провели опитування серед людей наступних вікових категорій, які активно вивчають іноземну мову: 16-23 роки, 23-35 років, 35-45 років та 45-60 років, і визначили, що саме важливо для них при вивченні іноземної мови та їх ставлення до ігрового методу. Ми опитали представників даних вікових категорій і дійшли таких результатів:

16-23 роки. Людям даної категорії важливий ігровий метод вивчення іноземної мови, тому що таким чином можна вчити мову, не напружуючись.

23-35 років. Для даної вікової категорії перш за все важливо вивчити іноземну мову, роблячи акцент на якості. Ігровий метод може їм завадити якісно вчити іноземну мову.

35-45 років. Представники даної вікової категорії підтримують ігровий метод при вивченні іноземної мови. Також для них важливо чергування ігрового методу з іншими методами. Лише за цієї умови даний метод вони вважають корисним та ефективним при вивченні мови.

45-60 років. Дана категорії цінує якісні знання, і переживає, що ігровий метод може відволікти і перетворити навчання в гру. Хоча до самого ігрового методу вони ставляться позитивно.

Отже, згідно з результатами опитування ми виявили, що ігровий метод важливий, але не для всіх вікових категорій. Для вікової категорії 25-35 років важливо отримати якісні знання, без використання ігрових методів. А для категорії 34-45 років важливо поєднувати різні методи при вивченні іноземної мови, не використовуючи лише один.

Висновок. В результаті проведеного дослідження на тему ігрового аспекту при вивченні іноземної мови на початковому етапі, можемо

сформувані висновки, виходячи із мети дослідження. Оскільки мета дослідження полягала у визначенні рівня впливу ігрового аспекту на початковому етапі вивчення іноземної мови, в результаті вдалося встановити наступне: сучасний світ потребує знань іноземної мови майже що не в кожній сфері життя. Якісне та довгострокове вивчення мови зараз дуже актуальне і водночас непросте завдання. За допомогою анкетування ми встановили, що 92,5% студентів вважають, що вивчення іноземної мови за допомогою ігор є важливим аспектом, 2,5% зазначають, що ця методика не потрібна при вивченні іноземної мови, і 5% студентів нейтрально ставляться до вивчення іноземної мови за допомогою ігор. Також за результатами усного опитування різних вікових категорій щодо більш вужчого впливу ігрового методу на вивчення іноземної мови, ми виявили, що не усі вікові категорії віддають перевагу ігровому аспекту, а більше схиляються до отримання якісних знань, чергуючи різноманітні методи, а не використовуючи лише один. Ігровий аспект має дуже вагомий вплив при вивченні іноземної мови, оскільки за допомогою цього людина засвоює матеріал набагато швидше, ніж за допомогою лише теорії і книг. Також у дослідженні було представлено ігрові методи вивчення іноземної мови як ті, що покращать якість вивчення мови, його класифікації, переваги та недоліки, з точки зору науковців. Тому ми можемо зробити наступний висновок: ігровий метод вивчення іноземної мови є важливим і надзвичайно необхідним аспектом на початковому етапі вивчення іноземної мови. Для подолання цієї проблеми нами запропоновані наступні практичні поради: використовувати різноманітні ігрові матеріали при вивченні іноземної мови та враховувати індивідуальні особливості кожного учня, студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Венгер Л. А. Гра як вид діяльності. *Запитання психології*. 2008. № 3.
2. Казакова Н. Використання ігрових технологій у позакласній роботі початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 9. С. 76–86.
3. Кравець Н. М., Гречановська О. В. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ. *Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*, м. Вінниця, 22 берез. 2017 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2013> (дата звернення: 13.07.2021).
4. Кравчина Т. В. Методичні аспекти використання рольових ігор на уроках іноземної мови. *Педагогіка. Соціальна робота*. 2016. № 2. С. 114–116.
5. Сайко Х. Я., Шаблінська Ю. В. Особливості застосування гри в системі формування лексичної компетентності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 466–470.
6. Чернякова О. І. Ігрові методи як основа здійснення навчального процесу вивчення іноземної мови. *Психолінгвістика*. 2014. № 15. С. 193–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2014_15_16 (дата звернення: 12.07.2021).

REFERENCES

1. Venher L. A. Hra yak vyd diyal'nosti [Game as an activity]. *Questions of psychology*. 2008. Nr 3. [in Ukrainian].
2. Kazakova N. Vykorystannya ihrovykh tekhnolohiy u pozaklasniy roboti pochatkovoyi shkoly [The use of game technologies in extracurricular activities of primary school]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. 2019. Nr 9. pp. 76–86. [in Ukrainian].
3. Kravets' N. M., Hrechanovs'ka O. V. Ihrovi tekhnolohiyi navchannya yak odna z innovatsiynykh form navchal'no-vykhovnoho protsesu VNZ [Game learning technologies as one of the innovative forms of educational process of higher education]. *Proceedings of the XLVI scientific and technical conference of VNTU departments*, m. Vinnytsya, 22 berez. 2017 r. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2013> (data zvernennya: 13.07.2021). [in Ukrainian].
4. Kravchyna T. V. Metodichni aspekty vykorystannya rol'ovykh ihor na urokakh inozemnoyi movy [Methodical aspects of using role-playing games in foreign language lessons]. *Pedagogy. Social work*. 2016. Nr 2. pp. 114–116. [in Ukrainian].
5. Sayko Kh. Ya., Shablins'ka Yu. V. Osoblyvosti zastosuvannya hry v systemi formuvannya leksychnoyi kompetentnosti ditey doshkil'noho viku iz zahal'nym nedorozvynennyam movlennya [Peculiarities of game application in the system of formation of lexical competence of preschool children with general speech underdevelopment]. *A young scientist*. 2017. Nr 3. pp. 466–470. [in Ukrainian].
6. Chernyakova O. I. Ihrovi metody yak osnova zdiysnennya navchal'noho protsesu vyvchennya inozemnoyi movy [Game methods as a basis for the implementation of the educational process of learning a foreign language]. *Psycholinguistics*. 2014. Nr 15. pp. 193–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2014_15_16 (data zvernennya: 12.07.2021). [in Ukrainian].